

Tema: Frigjøring

– hva vil det si å bli fri?

Dette undervisningsopplegget egner seg mot slutten av skoleåret, der elevene skal samle tråder og utvikle en helhetsforståelse. Det gir også god øvelse før muntlig eksamen.

Omfang: 3 undervisningstimer.

Arbeidsmåte: Stor vekt på gruppearbeid.

Læreplanmål:

Opplegget involverer sentrale kompetansemål innenfor alle hovedområdene. Også flere av de grunnleggende ferdighetene er integrert i opplegget. Under er noen aktuelle kompetansemål, men listen kunne vært lengre. Både ulike retninger og kjønnsdimensjonen kan trekkes inn.

Religionskunnskap og religionskritikk

- gjøre rede for og vurdere ulike former for religions- og livssynskritikk

Islam og en valgfri religion

- gjøre rede for hva som er det sentrale i religionen og drøfte viktige trekk i religionens etikk
- tolke noen av religionens sentrale tekster
- sammenligne religionen med andre religioner og livssyn

Kristendommen

- gjøre rede for sentrale trekk i kristendommen
- tolke noen sentrale tekster fra Bibelen og kristen tradisjon
- sammenligne kristendommen med andre religioner og livssyn

Filosofi, etikk og livssynshumanisme

- presentere noen sentrale temaer i europeisk filosofihistorie fra antikken til i dag
- gjøre rede for noen hovedtanker hos to europeiske filosofer, en fra antikken og en fra nyere tid
- gjøre rede for noen hovedtanker hos en kinesisk eller indisk filosof
- gjøre rede for og drøfte sentrale trekk og dimensjoner ved livssynshumanismen

Lærerveiledningen fortsetter på baksiden.

Tema: Frigjøring – hva vil det si å bli fri?

FØRSTE TIME

I plenum:

Hva betyr frigjøring? Hvorfor er dette et av plussordene i språket? Er frigjøring alltid noe positivt?

Gruppearbeid:

Grupper på tre og tre arbeider med frigjøring i en religion eller ett livssyn, hos en filosof eller en religionskritiker (som også kan være en filosof).

Alle skriver ned hovedpunkter fra arbeidet med oppgavene under på et ark (evt på laptopen). Dette er viktig fordi dere får bruk for notatene i de neste to timene!

- Undersøk hvordan frigjøring blir forstått her. Hva blir mennesket frigjort fra? Hva blir det frigjort til?
Hvordan skjer frigjøringen?
- Finn en tekst knyttet til religionen/livssynet/filosofen/religionskritikeren som tar opp frigjøring som tema. Hva sier teksten om frigjøring?
(Aktuelle tekster er trykket i lærebøkene i faget. På lærebøkene nettsted er det lagt ut flere tekster. Bibelen og Koranen er tilgjengelig på nett (<http://www.islam.no/page171610.aspx>)
- Hvordan forholder svarene i b) og c) seg til det sentrale i religionen eller livssynet, hos filosofen eller religionskritikeren?

Lekse: Øv hjemme foran speilet på å presentere besvarelsen av oppgavene muntlig.

Tidsramme: maks 5 minutter.

ANDRE OG TREDJE TIME (DOBBELTIME)

- Timen begynner med å presentere besvarelsen av oppgaven fra første time for hverandre.
Vær konkret i tilbakemeldingene.
- Dere går i nye grupper der én har arbeidet med en religion, en annen med en filosof/religionskritiker.
Den tredje har arbeidet med en annen religion eller et livssyn.
Hver av dere presenterer gruppearbeidet fra første time for de andre i den nye gruppen.
- Sammenlign de tre synene på frigjøring som dere nå har lagt fram. Legg vekt på å få fram både likheter og forskjeller.
Hent inn de tre tekstene dere har arbeidet med i sammenligningen. Notér ned stikkord fra sammenligningen på et ark som en hjelp til presentasjon for resten av klassen. Forbered en presentasjon for resten av klassen der dere alle tre bidrar.
Tidsramme: maks 10 minutter.

I plenum:

- To av gruppene trekkes ut til å presentere sammenligningen i plenum med en oppsummerende klassesamtale.

Metodetips og varianter

- 1.) **Konkretisering:** En utfordring i dette undervisningsopplegget er at temaet frigjøring kan være ganske abstrakt. Derfor er det viktig bruke litt tid på forståelsen av frigjøring. Dette er hensikten med den innledende plenumsamtalen (for eksempel på 10 minutter). Her er det mulig å sette opp stikkord fra samtalen på tavla som kan bli stående mens elevene arbeider i grupper. Trekk gjerne inn relevans: Hva kan frigjøring bety i elevenes liv?
- 2.) **Veiledning:** Opplegget avhenger av at klassen er i stand til å arbeide godt i grupper. Det krever aktiv veiledning og oppfølging fra lærerens side. Sørg for at elevene faktisk skriver ned hovedpunkter. Noen grupper trenger helt sikkert hjelp til konkretiseringer. Et tips er å knytte oppgaven nært til menneskesynet. Merk ellers at frigjøring har en kjønnsdimensjon som er tydelig markert i læreplanen.
- 3.) **Gruppesammensetning:** Opplegget legger opp til treergrupper. Mot slutten av skoleåret er det ikke utenkelig at det er en del fravær. Da er dette sårbart. Grupper med fire kan være mer robust. Elevinstruksjonen sier ikke noe om gruppesammensetning, men trolig vil opplegget bli mest vellykket hvis læreren setter sammen gruppene, ikke minst fordi elevene skifter gruppe underveis.
- 4.) **Elevene vurderer hverandre:** Undervisningsforløpet er et eksempel på samarbeidslæring. Elevene deles inn i grupper som først gjør et stykke arbeid. Så øver de på å presentere arbeidet for hverandre før de går inn i neste gruppe. I denne øvingen er det viktig at klassen har lært å vurdere hverandre, evt lærer det nå.
- 5.) **Oppsummering:** Det kan bli vanskelig å rekke den avsluttende sammenlignende presentasjonen. Et alternativ er å droppe den, men at læreren likevel foretar en oppsummering i plenum med vekt på å få fram hva elevene har lært.
- 6.) **Tekstene:** En del av oppgaven til elevene er å selv finne konkrete tekster. Elevinstruksjonen foreslår å gå til lærebøkene eller til nettet. Også skolebiblioteket kan være aktuelt å ty til. Men tidsbruken for kildeinnhenting kan sprengje rammene for opplegget. Et alternativ er at læreren selv deler ut aktuelle tekster til elevene. Det er mange sentrale tekster som kan leses i lys av temaet frigjøring. En slik styring vil også kunne sikre at tekstutvalget ikke blir for krevende.

Lykke til!

Ole Andreas Kvamme (f. 1965)

- lektor ved Oslo katedralskole.
- E-post: ole.kvamme@oslo-katedral.vgs.no